

Langdurige klachten na COVID-19

Contouren van het post-COVID-syndroom

Nr. 2022/04, Den Haag, 14 februari 2022

Samenvatting

Gezondheidsraad

Een deel van de mensen die COVID-19 hebben doorgemaakt houdt klachten of krijgt nieuwe klachten die lang aanhouden. Dit wordt vaak *long* (langdurige) *COVID* genoemd of het post-COVID-syndroom. In dit advies schetst de Commissie Medische langetermijngevolgen van COVID-19 van de Gezondheidsraad welk beeld uit de wetenschappelijke literatuur naar voren komt over de aard, omvang, oorzakelijke mechanismen en risicofactoren van het post-COVID-syndroom.

Wetenschappelijk onderzoek naar de (medische) langetermijngevolgen vraagt dat COVID-19-patiënten voldoende lang gevolgd worden. Daarom is dit advies gebaseerd op studies die zijn verricht bij mensen die vroeg in de pandemie COVID-19 hebben doorgemaakt, voordat achtereenvolgens de delta- en de omikronvariant van het SARS-CoV-2-virus dominant werden.

Om wat voor klachten gaat het?

De beschikbare wetenschappelijke literatuur toont een grote verscheidenheid aan klachten. Deze kunnen tot meerdere maanden na het doormaken van COVID-19 bestaan. De ernst en het aantal kan afnemen in de loop van de tijd. Veelbeschreven klachten zijn: vermoeidheid, kortademigheid, hoofdpijn, vergeetachtigheid en moeite met concentreren, reukverlies, hartkloppingen, spierpijn en angst- en stemmingsklachten. De klachten kunnen invloed hebben op het functioneren in het dagelijks leven en de kwaliteit van leven aantasten.

Er is een beperkt aantal studies met controlegroepen beschikbaar. Volgens die studies komen de beschreven klachten significant vaker voor bij mensen die COVID-19 hebben doorgemaakt dan bij mensen die geen COVID-19 hebben gehad. Dat is een

aanwijzing dat de klachten kunnen worden toegeschreven aan COVID-19.

Ook van kinderen is beschreven dat zij na COVID-19 langdurig klachten kunnen ervaren die vergelijkbaar zijn met de langdurige klachten bij volwassenen.

Hoe vaak komt het voor?

Op basis van de huidige wetenschappelijke literatuur is voor zowel volwassenen als kinderen nog geen goede schatting te geven van hoe vaak het post-COVID-syndroom optreedt. Schattingen lopen sterk uiteen doordat studies verschillende definities van het post-COVID-syndroom gebruiken, met verschillende onderzoekspopulaties werken en de onderzoekspopulaties niet even lang volgen.

Welke processen in het lichaam kunnen het post-COVID-syndroom verklaren?

In de wetenschappelijke literatuur worden verschillende theorieën beschreven over de mechanismen die achter het ontstaan van de klachten kunnen zitten. Twee veelgenoemde mogelijke oorzaken zijn weefselschade en een aanhoudende verstoring van het immuunsysteem. Er bestaat momenteel maar beperkt bewijs voor de beschreven theorieën.

Wat zijn mogelijke risicofactoren voor het post-COVID-syndroom?

Het is nog niet duidelijk welke factoren het risico op het post-COVID-syndroom verhogen. De groep patiënten is heterogeen wat betreft leeftijd, gezondheidstoestand en ernst van de initiële infectie. Ook voorheen gezonde volwassenen en kinderen rapporteren langdurige klachten na COVID-19.

Effecten van nieuwe ontwikkelingen in de bestrijding van de pandemie

Van vaccinatie is bekend dat het het risico op COVID-19 verkleint. Daarmee verkleint het indirect ook het risico op het ontstaan van het post-COVID-syndroom. Of het ook beschermt tegen het post-COVID-syndroom als mensen ondanks vaccinatie toch COVID-19 krijgen, is nog niet bekend. Wat ook nog uit onderzoek moet blijken is of een betere behandeling van COVID-19 in de acute fase het risico op het ontstaan van het post-COVID-syndroom kan verkleinen of de ernst ervan kan verminderen en of vaccinatie van patiënten met het post-COVID-syndroom een positief effect heeft op de klachten.

Advies

In de huidige stand van de wetenschap tekenen zich volgens de commissie de contouren af van het post-COVID-syndroom. Op basis van die contouren verwacht de commissie dat het syndroom niet alleen gevolgen heeft voor de patiënten die het betreft, maar ook implicaties

heeft voor de zorg en het gezondheidszorgbeleid. Omdat de beschikbare studies nog veel onzekerheden bevatten, is verder onderzoek nodig om beter in te kunnen zetten op preventie, diagnostiek en behandeling van het post-COVID-syndroom. Ook adviseert de commissie om de huidige zorg voor patiënten met het post-COVID-syndroom te monitoren. De commissie benadrukt tot slot het belang van bredere bekendheid van het post-COVID-syndroom. Dit is zowel van belang op het niveau van de algemene bevolking, opdat mensen dit kunnen meenemen in hun overwegingen ten aanzien van vaccinatie, als op het niveau van zorgprofessionals, opdat zij patiënten gericht kunnen voorlichten, onder andere over het perspectief op afname van de klachten.

De Gezondheidsraad, ingesteld in 1902, is een adviesorgaan met als taak de regering en het parlement ‘voor te lichten over de stand der wetenschap ten aanzien van vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg)onderzoek’ (art. 22 Gezondheidswet).

De Gezondheidsraad ontvangt de meeste adviesvragen van de bewindslieden van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Infrastructuur en Waterstaat; Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De raad kan ook op eigen initiatief adviezen uitbrengen, en ontwikkelingen of trends signaleren die van belang zijn voor het overheidsbeleid.

De adviezen van de Gezondheidsraad zijn openbaar en worden als regel opgesteld door multidisciplinaire commissies van – op persoonlijke titel benoemde – Nederlandse en soms buitenlandse deskundigen.

U kunt dit document downloaden van www.gezondheidsraad.nl.

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:
Gezondheidsraad. Langdurige klachten na COVID-19.
Den Haag: Gezondheidsraad 2022; publicatienr. 2022/04.

Auteursrecht voorbehouden

